

Ostrowska, Teresa

"Słownik lekarzy polskich XIX wieku", T. 2, Piotr Szarejko, Warszawa 1994 :
[recenzja]

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 40/4, 132-133

1995

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Piotr Szarejko: *Słownik lekarzy polskich XIX wieku*. T. 2. Warszawa 1994
Wydawnictwo Naukowe Semper, 360 s., ilustr.

Czytelników „Kwartalnika Historii Nauki i Techniki” zainteresuje wiadomość, że ukazał się tom II, a w przygotowaniu jest tom III *Słownika* dra Szarejki. Recenzja tomu I zamieszczona była w numerze 1 „Kwartalnika” z 1992 r. Aby więc się nie powtarzać zwrócimy uwagę na odrębne cechy charakteryzujące tom II. Nie prezentuje się on tak imponująco jak tom I. Tom I liczył 652 stronicę, obejmował 774 biogramy z 296 fotografiami, miał twardą okładkę, a stronicę były zszywane. Tom II natomiast jest prawie o połowę cieńszy. Liczy 360 stronicę, 264 biogramy i 81 fotografii, okładkę ma kartonową, a stronicę są klejone. Druk zaś jest komputerowy, czcionka jeszcze drobniejsza niż w tomie I, ale pomimo to czytelna.

Jest też różnica w zawartości. Tom I był poświęcony głównie lekarzom prowincjonalnym i tym lekarzom, których rodziny nadesłały informacje. Autor w nim eksponował, oprócz działalności zawodowej lekarzy, również ich postawę patriotyczną i zasługi w dziedzinie społecznej i kulturalnej. Tom II wypełniają natomiast przeważnie życiorysy chirurgów i przedstawiciele innych dyscyplin wywodzących się z chirurgii (ortopedów, okulistów, otiatrów, otolaryngologów, położników, urologów), a biogramy lekarzy innych specjalności pojawiają się sporadycznie. Pomysł wydania tomu poświęconego chirurgom zrodził się ok. 1989 r. w czasie powstawania *Dziejów chirurgii polskiej* pod redakcją Wojciecha Noszczyka. Stanowi on niejako uzupełnienie tej monografii. Profesorów i docentów jest tu przedstawionych ponad pięćdziesięciu. Niezależnie od charakterystyki działalności zawodowej, patriotycznej, społecznej i kulturalnej lekarzy, w tym tomie spotykamy więcej opisów działalności naukowej i naukowo-piśmienniczej. Biogramy, nieraz obszerne, są opracowane wyczerpująco. Autor demaskuje błędy popełniane przez poprzednich biografów, np. w życiorysie Zdzisława Sławińskiego ujawnił dwa takie błędy. Opisani lekarze zaznaczyli swoją obecność na ziemiach polskich, a także w Anglii, Austrii, Francji, Hiszpanii, Niemczech, Rosji, Szwajcarii i Turcji.

Historyków nauki zainteresuje również i tom II. Dowiedzą się z niego wielu ciekawych rzeczy. Nie wszystkim przecież jest wiadome, że dziejopis Szkoły Głównej Warszawskiej, Bronisław Bartkiewicz był lekarzem chirurgiem, że Ludwik Zembrzuski, profesor historii medycyny w Warszawie i Lublinie, był początkowo też chirurgiem, ani jak wygląda specyfika pracy naukowej w medycynie.

Poza tym książka jest interesująco napisana. To nie jest sucha encyklopedia, do której sięga się, by jedynie sprawdzić dane hasło. Od tej książki trudno się oderwać. Zawiera ogrom wiadomości. Liczne cytaty ubarwiają tekst.

Niedociągnięcia zapewne w tym tomie są, chociażby mylnie zaszeregowane hasło: Dobrska-Tomaszewicz Anna, podczas gdy winno być Tomaszewicz-Dobrska Anna. Nie zawsze też w bibliografiach dołączonych do haseł wymieniany jest

Polski słownik biograficzny. Aby jednak wszystkie niedociągnięcia wyłowić należałoby gruntownie przestudiować 682 szpalty, każda po 54 wiersze, pisanych drobną czcionką. Tak więc recenzja ma jedynie charakter sygnałny dla bibliofilów, pragnących wzbogacić swój księgozbiór, a nie krytyczny. Bibliofilom też użyteczna będzie wiadomość, że nakład tomu wynosi 1 000 egzemplarzy, cena 150 000 zł, a do nabycia jest w Wydawnictwie Naukowym Semper w Warszawie ul. Bednarska 2/4.

Teresa Ostrowska
(Warszawa)

Marek P i e c z o n k a : *Księgarnia Wydawnicza Trzaska, Evert i Michalski. Działalność wydawnicza*. Kraków 1993 Wydawnictwa Naukowe WSP w Krakowie, 193 s. + 6 s. nlb.

Prace Monograficzne WSP w Krakowie.

Już wstępne dywagacje Autora o źródłach i opracowaniach, z których korzystał przy pisaniu swej książki budzą zdziwienie. Konstatuje On, że wprawdzie pojawiały się informacje o edytorskich firmach z okresu dwudziestolecia, lecz „nawzajem się wykluczały” (s. 5). Czy odnosi się to również do wydawnictwa Trzaski, Everta i Michalskiego? Trudno w tekście znaleźć na to pytanie odpowiedź. Ostatecznie wszakże Marek Pieczonka za podstawę swej rozprawy uważa „materiały nieopublikowane” (s. 6). Można by zatem sądzić, że ma na myśli archiwalia, listy, memuary, tymczasem okazuje się, iż chodzi o dwie pozostające w maszynopisie prace magisterskie. Wydaje się, że Autor nie bardzo rozróżnia materiały źródłowe od opracowań. Z bibliografii jednak wynika, że archiwalia, z których korzystał prezentują się nie najgorzej i gdyby postarał się o większą precyzję swych wypowiedzi, posiadałby poczucie odpowiedzialności za słowo, omawiana książka nie wzbudziłaby powyższych zastrzeżeń.

Mamy zatem do czynienia z zasobami Wojewódzkiego Archiwum Państwowego m.st. Warszawy, z aktami Sądu Wojewódzkiego, Stowarzyszenia Księgarzy Polskich, prywatnych zbiorów Hanny i Kazimierza Kalinowskich oraz Zdzisława Farbiszewskiego; z dokumentami kolekcji Pawlikowskich w Zakopanem, a także drukami ulotnymi w postaci prospektów oraz katalogów w Bibliotece Jagiellońskiej, wreszcie ze skromną literaturą przedmiotu. Dochodzą do tego wywiady (między innymi z Flipem Trzaską), które uzupełniają dokumentację, bądź zezwalają na jej poszerzoną interpretację. Dzięki rozbudowanej kwerendzie i wywiadam, Autor – choć zaginęło archiwum firmy – mógł odtworzyć jej dzieje, przedstawić edytorski profil, określić jej zasługi dla polskiej nauki i literackiej kultury.